

Nauka gry na gitarze

ESKK

WPROWADZENIE

Gitara była i pozostanie instrumentem muzycznym wzbudzającym ogromne zainteresowanie wśród szerokiej rzeszy miłośników muzyki. Początków jej można doszukać się już 4000 lat p.n.e., a od ponad 400 lat, dzięki wprowadzeniu systemu zapisu dźwiękowego (tabulaturowego i pięcioliniowego), mamy możliwość wykonywania muzyki gitarowej dawnych mistrzów. Ze względu na swe duże możliwości techniczne i muzyczne gitara może być wykorzystywana jako prosty instrument akompaniujący oraz jako mistrzowski instrument solowy, wymagający wielu lat studiów i ćwiczeń.

Lekcje korespondencyjnego kursu gry na gitarze mają pomóc początkującym muzykom w sprawnym posługiwaniu się tym instrumentem. Całość kursu obejmuje 24 lekcje. Jednorazowo będą Państwo otrzymywać zeszyt i kasetę (w przypadku jej zamówienia) zawierające materiał dwóch lekcji.

Każda jednostka składa się z tekstu opracowanego w formie skryptu oraz z materiału uzupełniającego nagranego na kasecie.

Opracowując poszczególne jednostki kursu, największy nacisk położyliśmy na praktyczne wykorzystanie gitary. Aby jednak umożliwić szybsze postępy w pracy z instrumentem, uznaliśmy za niezbędne wprowadzenie pewnych wiadomości teoretycznych już na samym początku. A więc najpierw zapoznamy się z ogólnymi zasadami budowy gitary oraz zajmiemy się dźwiękiem jako podstawowym tworzywem muzyki. Ostatnią część każdej lekcji będzie stanowić praca domowa, która umożliwi zorientowanie się w stopniu opanowania przerobionego materiału.

Na marginesie tekstów lekcyjnych spotkają Państwo następujące symbole:

Zamieszczony obok tekst drukowany kursywą zawiera istotne informacje dotyczące omawianych zagadnień.

Fragment lekcji nagrany na płycie.

3 (11)

Omawiane zagadnienie łączy się merytorycznie z materiałem lekcyjnym przedstawionym wcześniej (np. w lekcji trzeciej na stronie jedenastej).

Informacje zasługujące na szczególną uwagę drukowane są w specjalnej ramce.

Oto wykaz ponad stu znanych utworów muzycznych, które Państwo poznają w trakcie naszego kursu:

1. *Adagio* – T. Albinioni
2. *Adelita* – F. Tarrega
3. *All My Loving* – z repertuaru zespołu The Beatles
4. *Another Day In Paradise* – z repertuaru Phila Collinsa
5. *Aria* – anonim
6. *Aria* – G. A. Brescianello
7. *A Time For Us* – melodia z filmu „Romeo i Julia”
8. *Autobiografia* – z repertuaru zespołu Perfect
9. *Boom, Boom* – z repertuaru J. Lee Hookera
10. *Bourrée* – anonim
11. *Cicha noc* – kolęda
12. *Dom wschodzącego słońca* – z repertuaru zespołu The Animals
13. *Dorosłe dzieci* – z repertuaru zespołu Turbo
14. *Españoleta* – G. Sanz
15. *Etiuda* – M. Giuliani
16. *Etiuda e-moll* – F. Tarrega
17. *Etiuda na arpeggio* – M. Giuliani
18. *Etiuda na legato* – anonim
19. *Every Breath You Take* – z repertuaru zespołu The Police
20. *Fascination* – F. D. Marchetti
21. *Feelings* – Albert Morris
22. *Final z IX symfonii* – L. v. Beethoven
23. *Fuga* – anonim
24. *Gdy święci pójdą do nieba* – popularna melodia amerykańska
25. *Gdybym był bogaty* – z musicalu „Skrzypek na dachu”
26. *Georgia On My Mind* – z repertuaru Raya Charlesa
27. *Habanera* (fragment) – z opery „Carmen” G. Bizeta
28. *Happy Birthday To You*
29. *Hello* – z repertuaru Lionela Richie
30. *Here, There And Everywhere* – z repertuaru zespołu The Beatles
31. *Jaki był ten dzień* – z repertuaru zespołu Turbo
32. *Jedzie pociąg z daleka* – melodia popularna
33. *Jezus malusieńki* – kolęda
34. *Jingle Bells* – amerykańska piosenka bożonarodzeniowa
35. *Jolka, Jolka, pamiętasz* – z repertuaru zespołu Budka Suflera
36. *Karnawał wenecki* – F. Tarrega
37. *Kochać inaczej* – z repertuaru zespołu De Mono
38. *Kocham cię, kochanie moje* – z repertuaru zespołu Maanam
39. *La Bamba* – popularna melodia meksykańska

40. *La Comparsita* – tango argentyńskie
41. *La Folie d’Espagne* – anonim
42. *La grima* – F. Tarrega
43. *Lambada*
44. *La Paloma* – S. Yradier
45. *Let It Be* – z repertuaru zespołu The Beatles
46. *Lulajże, Jezuniu* – kolęda
47. *Malaguena* – popularna melodia hiszpańska
48. *Marsz weselny* – F. Mendelssohn-Bartholdy
49. *Master of Puppets* – z repertuaru zespołu Metallica
50. *Matchmaker* – z musicalu „Skrzypek na dachu”
51. *Memory* – Andrew Lloyd Webber
52. *Menuet* – anonim
53. *Menuet* – Jan Sebastian Bach
54. *Mędrcy świata* – kolęda
55. *Michelle* – z repertuaru zespołu The Beatles
56. *Moonlight Serenade* – Glenn Miller
57. *Moon River* – Henry Mancini
58. Muzyka z filmu „Love Story”
59. Muzyka z filmu „Ojciec chrzestny”
60. *Nadzieja* – z repertuaru zespołu IRA
61. *Neverending Story* – melodia filmowa
62. *Niewiele ci mogę dać* – z repertuaru zespołu Perfect
63. *Oczy czarne* – romans cygański
64. *Oj, maluśki, maluśki* – kolęda
65. *Only You* – Andre Rand
66. *Oprócz* – z repertuaru zespołu Maanam
67. *Over the Rainbow* – Harold Arlen
68. *Panie Janie* – popularny kanon
69. *Pod Papugami* – z repertuaru Czesława Niemena
70. *Preludium 7* – F. Chopin
71. *Private Dancer* – z repertuaru Tiny Turner
72. *Przeżyj to sam* – z repertuaru zespołu Lombard
73. *Przybieżeli do Betlejem* – kolęda
74. *Raindrops Keep Fallin’ On My Head* – B. Bacharach
75. *Remedium* – z repertuaru Maryli Rodowicz
76. *Romance de amor* – anonim (oprac. Gomez)
77. *Romans* – F. Carulli
78. *Sabbath Prayer* – z musicalu „Skrzypek na dachu”
79. *Samba na jednej nucie* (akompaniament) – Antonio Carlos Jobim

80. *Satin Doll* – Duke Ellington & Billy Strayhorn
81. *Scarborough Fair* – z repertuaru P. Simona
82. *Schody do nieba* – z repertuaru zespołu Led Zeppelin
83. *Skrzypek na dachu* – motyw przewodni z musicalu
84. *Soleares* – taniec flamenco
85. *Some Day My Prince Will Come* – z filmu „Królewna Śnieżka”
86. *Stary zamek* – M. Musorgski
87. *Still Loving You* – z repertuaru zespołu Scorpions
88. *Strangers In the Night* – B. Kaempfert
89. *Sunny* – Bobby Hebb
90. *Sunrise, Sunset* – z musicalu „Skrzypek na dachu”
91. *Sto lat* – melodia popularna
92. *Szczęśliwej drogi* – z repertuaru zespołu VOX
93. *Tak bardzo się starałem* – z repertuaru zespołu Czerwone Gitary
94. *Taniec angielski* – anonim
95. *Tears In Heaven* – z repertuaru E. Claptona
96. *Tenderly* – Walter Gross
97. *Testament Amelii* – popularna melodia katalońska
98. *The Shadow of Your Smile* – J. Mandel
99. *Tico tico* – melodia brazylijska
100. *Vals Venezolano Nr 2* – A. Laura
101. *Walczyk* – F. Carulli
102. *Welcome* – z musicalu „Kabaret”
103. *White Christmas* – amerykańska piosenka bożonarodzeniowa
104. *Why Worry* – z repertuaru zespołu Dire Straits
105. *Wieczory moskiewskie* – popularna pieśń rosyjska
106. *Wszystko mi mówi, że mnie ktoś pokochał* – z repertuaru zespołu Skaldowie
107. *Wśród nocnej ciszy* – kolęda
108. *Yesterday* – z repertuaru zespołu The Beatles
109. *Zanim zrozumiesz* – z repertuaru zespołu Varius Manx
110. *Zawsze tam, gdzie ty* – z repertuaru zespołu Lady Pank

LEKCJA 1

Historia gitary i odmiany instrumentu

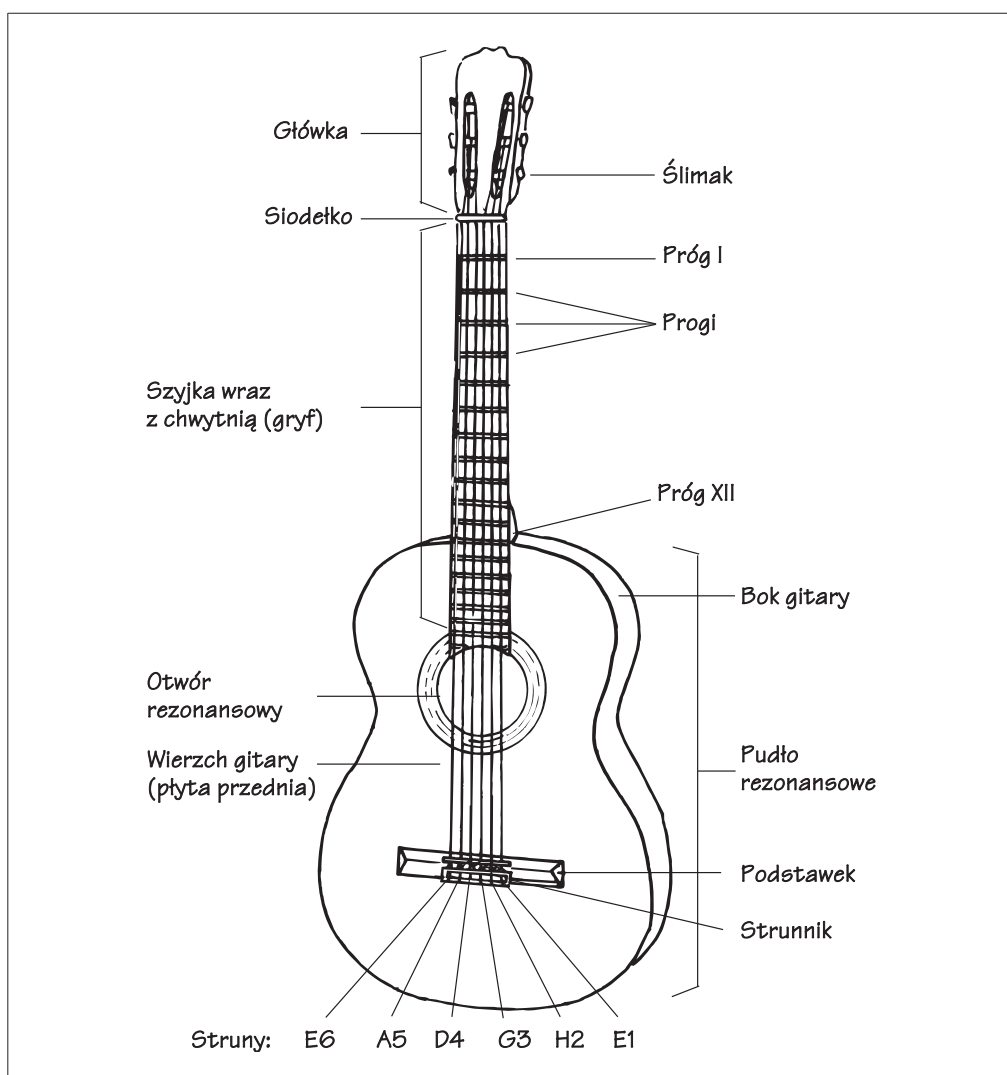
Początki historii gitary sięgają starożytnej Persji, Egiptu i Grecji, skąd pochodzą pierwsze instrumenty szarpane, takie jak kitara, lira i lutnia. Po wiekach ewolucji z tych trzech rodzin powstała dzisiejsza gitara. W XIX wieku hiszpański mistrz lutniczy Antonio de Torres z Sewilli ustalił pewien wzorzec gitary (wymiary, materiały itp), który w nie zmienionej formie przetrwał do dziś.

Tak powstała gitara klasyczna, znana także pod nazwą gitary hiszpańskiej. Gitara klasyczna umożliwia grę jednogłosowych linii melodycznych, grę akordami (najczęstsze wykorzystanie gitary) oraz grę całych utworów (melodia wraz z harmonią).

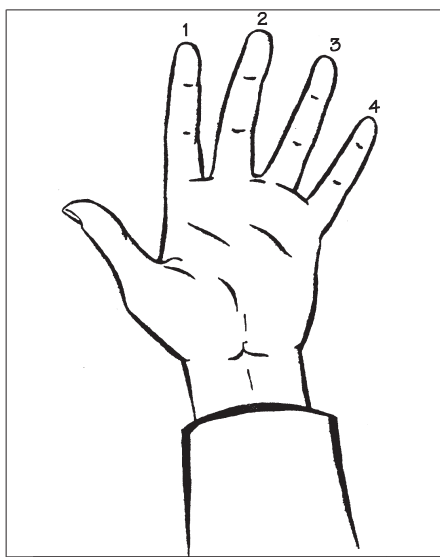
Oprócz gitary klasycznej wyróżnić można jeszcze gitarę rosyjską (siedem strun), akustyczną (metalowe struny, większe pudło rezonansowe), hawajską (gra w pozycji poziomej metalową sztabką służącą do skracania strun), elektryczną (dźwięk wzmacniany przez wzmacniacz) oraz elektroakustyczną (możliwa gra ze wzmacniaczem lub bez niego).

Z pedagogicznego punktu widzenia nauka gry na gitarze klasycznej stanowi podstawę do rozwoju umiejętności gry na innych odmianach tego instrumentu. Dlatego też cały kurs będzie się opierał na utworach wykonywanych na gitarze klasycznej.

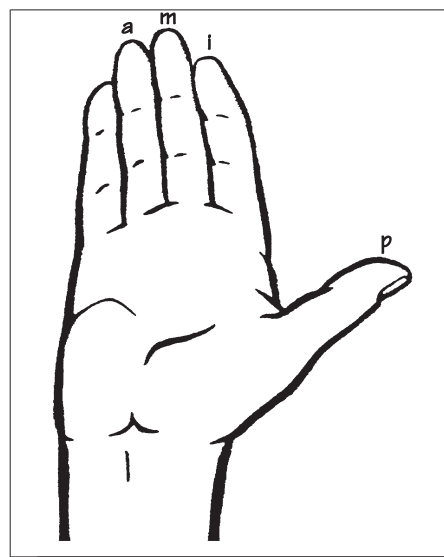
Budowa gitary

Oznaczenia dla lewej i prawej ręki

Palce lewej ręki oznaczamy cyframi.

Palce prawej ręki oznaczamy literami stanowiącymi początek łacińskich nazw palców.

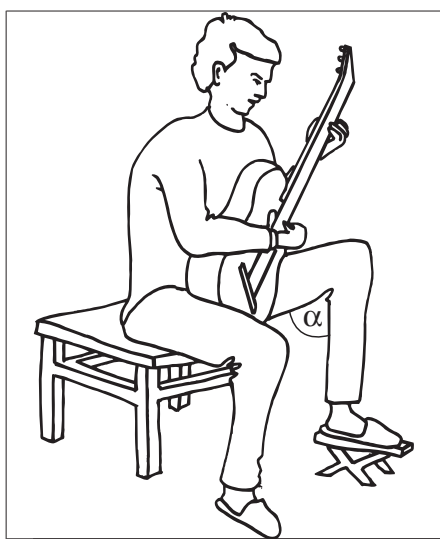
Kciuka lewej ręki oraz małego palca prawej ręki nie oznaczamy, ponieważ nie są one używane w grze na gitarze klasycznej.

Postawa grającego

Od postawy grającego i właściwego trzymania przez niego instrumentu zależy układ prawej i lewej ręki, a przez to i cały mechanizm gry. Właściwą postawą dla gitarzysty jest pozycja siedząca, przy czym lewa noga powinna opierać się na podnóżku (najlepiej regulowanym). Do siedzenia powinniśmy wybrać twarde krzesło (względnie taboret), bez bocznych oparć.

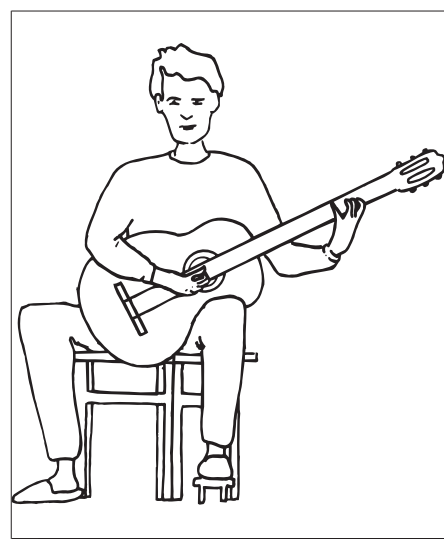
Jak widać na rys. 1, siadamy na brzegu krzesła.

Wysokość powinna być tak ustawiona, aby kąt zawarty pomiędzy łydką lewej nogi a jej udem wynosił mniej niż 90° . Pierwszym punktem zetknięcia się instrumentu z ciałem jest lewe zagięcie boku gitary, które kładziemy na lewym udzie (rys. 1a).

Rys. 1

Kąt α powinien być mniejszy niż 90° .

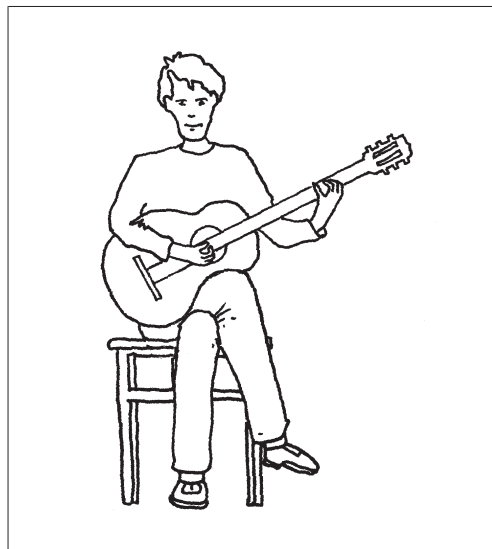

Rys. 1a

Następnie pudło przechylamy do tyłu (do siebie) tak, aby górny brzeg płyty dolnej (tyłu gitary) oparł się lekko o tułów. Jak widać na rysunku, prawa noga jest nieco odsunięta w bok. Prawe kolano jest obniżone przez przesunięcie stopy do tyłu.

W przypadku gdy nie dysponujemy podstawkiem, możemy skorzystać z pozycji przedstawionej na rysunku 1b. Zakładamy prawą nogę na lewą, uzyskując w ten sposób podwyższenie nogi bez podstawka, i opieramy gitarę na udzie prawej nogi w taki sam sposób, jak w pozycji z podstawkiem.

Pamiętajmy o tym, aby w czasie gry nie zginać tułowia (nie „garbić się”).

Rys. 1b

Ułożenie prawej ręki

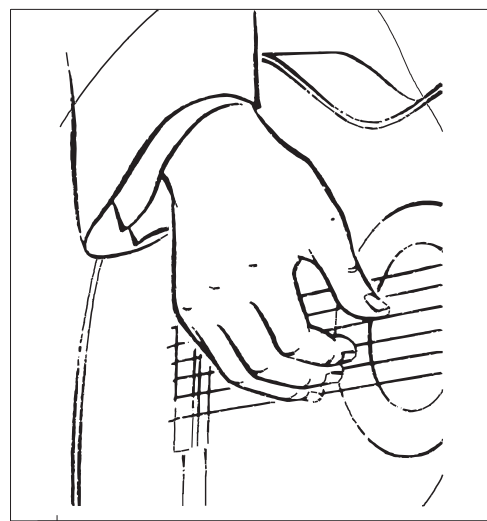
Prawą rękę opieramy na górnej krawędzi pudła w najszerszym jego miejscu. Zetknięcie to powinno nastąpić w pobliżu łokcia (rys. 2). Następnie dłoń skierowujemy nad otwór rezonansowy, kładąc kciuk na strunie D4, a opuszki palców **i**, **m**, **a** na strunach wiolinowych G, H, E po skosie, ściśle jeden przy drugim. Przegub prawej ręki jest podniesiony. Kciuk powinien być lekko odchylony od dłoni, a pozostałe palce powinny być zaokrąglone. Takie ułożenie palców (rys. 2a) jest stosowane przy grze arpeggio.

Arpeggio polega na zagraniu w szybkim tempie kilku kolejno po sobie następujących dźwięków na trzech lub więcej strunach.

Rys. 2

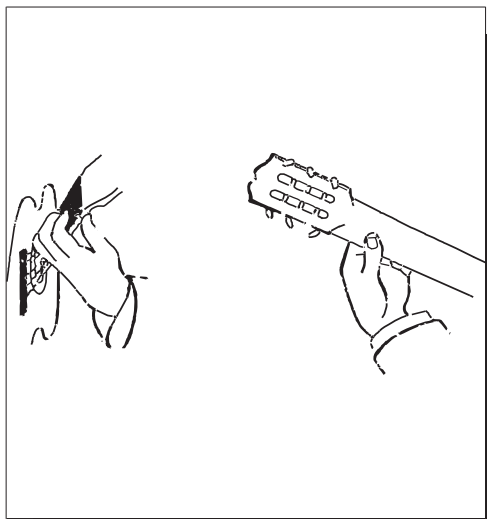
Rys. 2a

Ułożenie lewej ręki

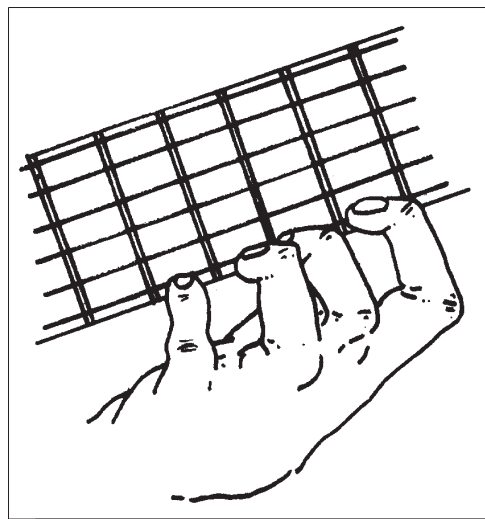
Prawidłowy układ lewej ręki zależy głównie od położenia kciuka, który powinien opierać się poprzecznie brzuścem swojego pierwszego członu na tylnej ścianie szyjki, w połowie jej szerokości (rys. 3). Trzeba pamiętać, aby łokieć nie przylegał do lewego boku gitarzysty. Wszystkie stawy lewej ręki z łokciem muszą być całkowicie rozluźnione. Palce lewej ręki ustawiamy w kształcie młoteczka, dbając o to, by naciskały strunę opuszkami.

Palec 1 i 2 kładziemy tuż przy progach.

Palec 1 jest ułożony pod kątem ostrym w stosunku do powierzchni gryfu; pozostałe palce są ustawione prawie prostopadłe (rys. 4).

Rys. 3

Rys. 4

Struny i strój gitary klasycznej

Do gry na gitarze klasycznej używamy tylko strun nylonowych (struny metalowe niszczą progi w gitarze klasycznej oraz paznokcie).

Struny w gitarze dzielimy na wiolinowe (trzy górne E1, H2, G3) i basowe (trzy dolne D4, A5, E6).

Pierwszą czynnością przed przystąpieniem do gry na gitarze jest jej nastrojenie lub sprawdzenie stroju (o ile gitara była już nastrojona). W celu nastrojenia gitary musimy posiadać kamerton, który po uderzeniu podaje nam wysokość dźwięku a1. Na gitarze ten sam dźwięk znajduje się na V progu pierwszej struny E1.

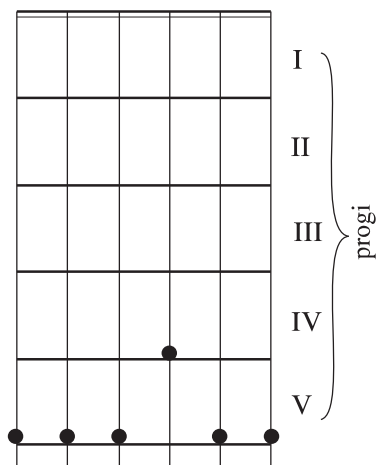
Po uważnym wsłuchaniu się w dźwięk z kamertonu przyciskamy mały palec lewej ręki do struny E1 na V progu i uderzamy w nią, regulujemy ślimakiem tak długo, aż otrzymany dźwięk wysokością będzie odpowiadał dźwiękowi z kamertonu.

Następnie przyciskając V próg struny H, porównujemy jej wysokość z nastrojoną już pustą struną E1.

Jeżeli dźwięk jest za niski lub za wysoki, regulujemy ślimakiem, aż uzyskamy taki sam dźwięk, jaki ma pusta struna E1.

Strunę G przyciskamy nie na V progu, lecz na IV (jest to wyjątek podczas strojenia) i porównujemy z pustą struną H.

Dalej postępujemy według schematu: na V progu struny D uzyskujemy dźwięk pustej struny G, na V progu struny A uzyskujemy dźwięk pustej struny D i na V progu struny E6 uzyskujemy dźwięk pustej struny A.

Strojenie gitary według powyżej opisanego sposobu.

Wysokość dźwięku i jego zapis

Zachęcamy Państwa do uważnego zapoznania się z treścią tego rozdziału. Zależy nam, by Państwo już na pierwszej lekcji zrozumieli istotę zapisu nutowego. Zadanie jest naprawdę proste, lecz czasami wymaga przezwyciężenia pewnego oporu psychicznego. Tymczasem posługiwanie się pismem nutowym jest znacznie łatwiejsze niż pisanie czy czytanie liter. Posiada przy tym niewątpliwą przewagę nad zapisem mowy. Polega ona przede wszystkim na międzynarodowym charakterze notacji muzycznej. Dzięki temu porozumienie na gruncie muzyki jest możliwe ponad barierą językową.

Dźwięki w muzyce różnią się między sobą wysokością oraz czasem trwania, czyli długością.

My zajmiemy się na początku pierwszym parametrem, czyli wysokością.

Każdy dźwięk może posiadać niższą lub wyższą wysokość.

Porównajmy wysokości dźwięku pustych strun.

Struna E1 brzmi wyżej niż struna H, struna H natomiast brzmi wyżej niż struna G itd.

Na każdej strunie możemy wydobyć tyle dźwięków, ile jest progów (standardowo gitara klasyczna ma 19 progów).

Wysokość dźwięku na strunie zmienia się w zależności od progu, na którym wydobywamy dźwięk.

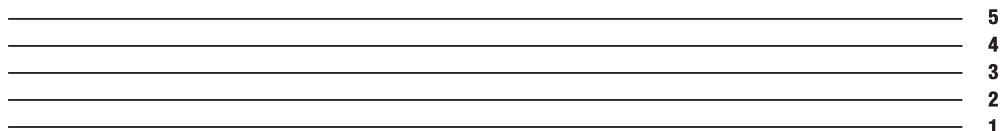

Pięciolinia

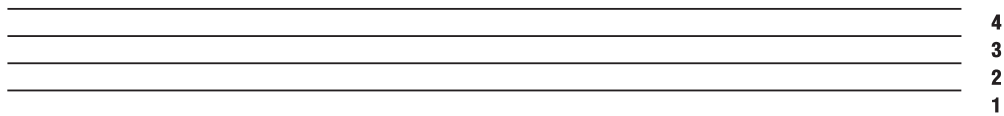
Im próg jest wyższy, tym dźwięk staje się wyższy, a im próg jest niższy, tym niższa jest wysokość dźwięku.

Pięciolinia umożliwia nam zapis różnych wysokości dźwięków oraz czasu ich trwania. Zbudowana jest, jak sama nazwa wskazuje, z pięciu linii oraz z czterech odstępów między liniami (poła).

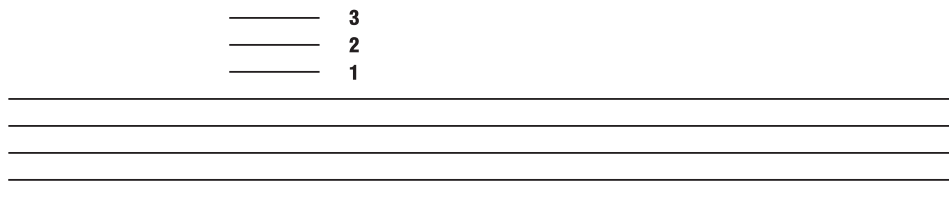
Linie liczymy do dołu.

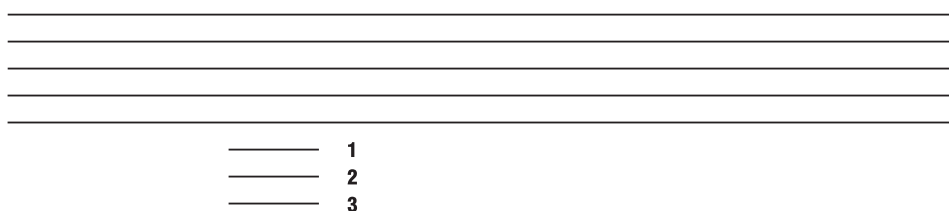
Pomiędzy liniami występują 4 pola:

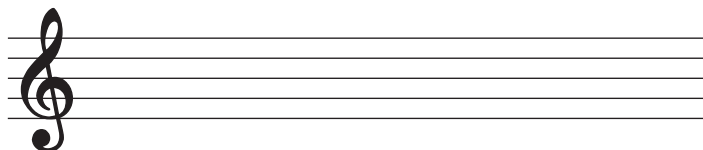
Oprócz linii głównych możemy dopisywać linie dodane górne, przeznaczone do zapisu dźwięków wysokich:

oraz linie dodane dolne, służące do zapisu dźwięków niższych:

Klucz wiolinowy Na początku pięciolinii umieszczamy klucz wiolinowy, zwany inaczej kluczem G.

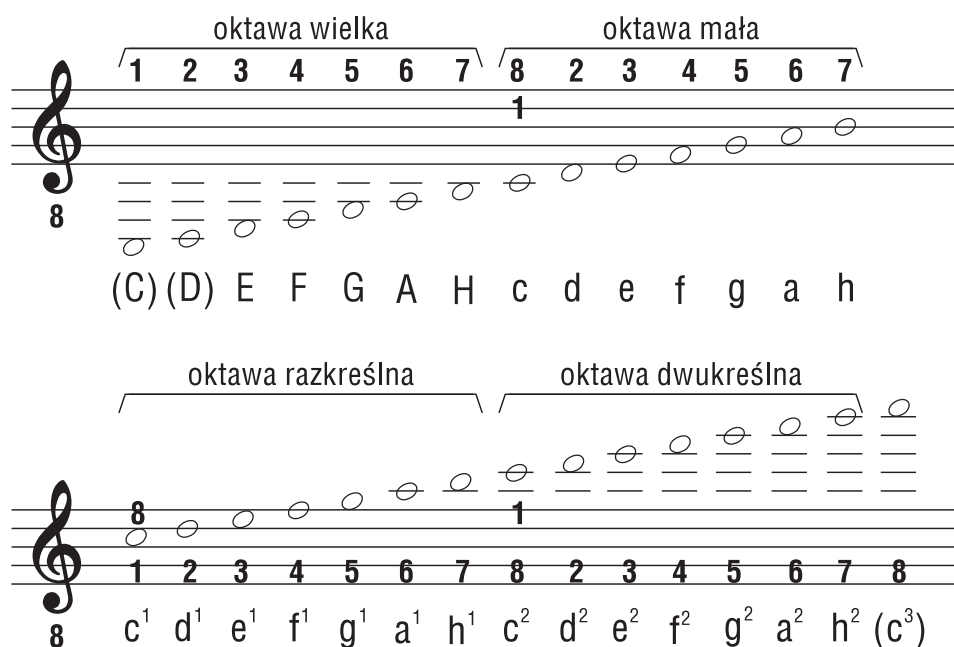

Nuta Znakiem graficznym przedstawiającym dźwięk jest we współczesnej notacji muzycznej nuta.

Skala dźwiękowa gitary

Nuty ujęte w nawiasy nie zawierają się w skali gitary.

Oktawa

Jak widzimy, skala dźwiękowa gitary klasycznej zawiera się między dźwiękami E oraz h^2 , czyli wynosi ponad 3 i pół oktawy.

Oktawa jest to interwał, czyli odległość między dwoma dźwiękami, z których wyższy jest notowany na 8 miejscu w stosunku do niższego.

Jest to więc dźwięk o tej samej nazwie, lecz dwa razy wyższy lub niższy, np.:

oktawa do C jest to c
 oktawa do e jest to e^1
 oktawa do h^1 jest to h^2 .

Jak słyhać, dźwięki te są podobne do siebie, tylko jeden jest wyższy, a drugi niższy. Możemy się o tym przekonać, trącając jakąkolwiek pustą strunę, a później przyciskając tę samą strunę na XII progu. To jest właśnie oktawa.

W muzyce rozróżniamy:

oktawę subkontrę	(zapis C_2)	oktawę razkreślną	(zapis c^1)
oktawę kontrę	(zapis C_1)	oktawę dwukreślną	(zapis c^2)
oktawę wielką	(zapis C)	oktawę trzykreślną	(zapis c^3)
oktawę małą	(zapis c)	oktawę czterokreślną	(zapis c^4)

W zapisie nutowym utworów na gitarę możemy się spotkać z cyfrą 8 znajdującą się pod kluczem wiolinowym.

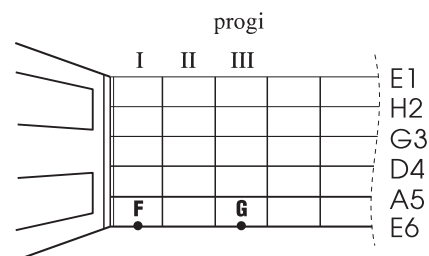
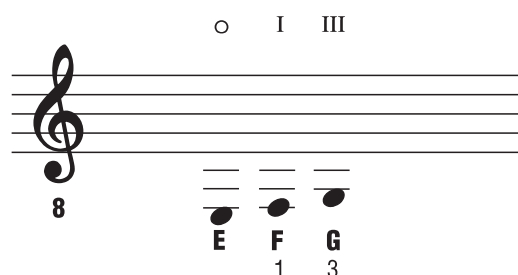
Cyfra 8 pod kluczem wiolinowym

Cyfra ta mówi nam, że dźwięki brzmią o oktawę niżej, niż wskazuje zapis.

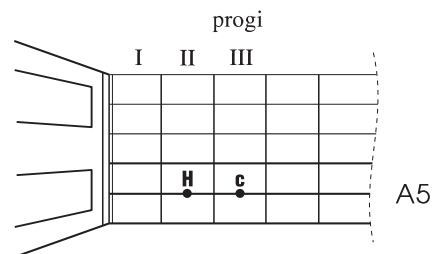
Gdy wiadomo, że chodzi o zapis gitary, cyfra ta jest często pomijana.

Nazwy dźwięków na strunie E6

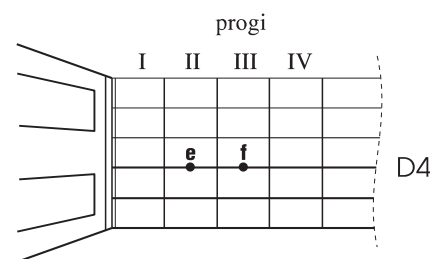

I i III – progi
 o – pustą struną
 1 i 3 – palce lewej ręki

Nazwy dźwięków na strunie A5

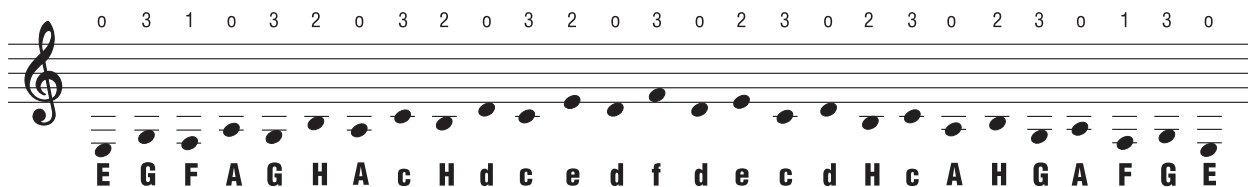

Nazwy dźwięków na strunie D4

Wprawka

Na początku nauczymy się grać krótką wprawkę, czyli utwór, który wykonywany codziennie pomoże nam wyrobić sprawność techniczną.

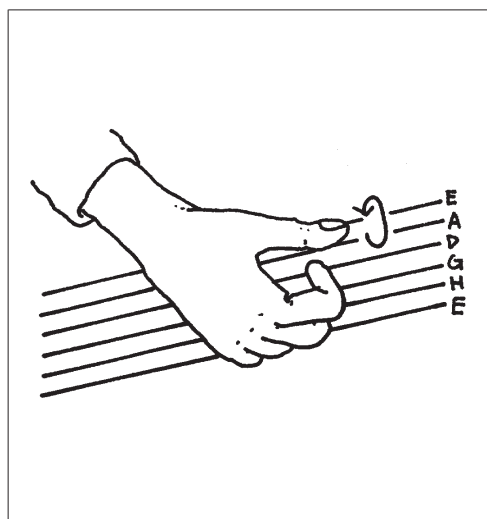
Uwaga: Cyfry nad nutami stanowią oznaczenie palców lewej ręki.

Wszystkie dźwięki uderzamy kciukiem. Pamięamy przy tym, aby palce **i, m, a** oprzeć na strunach wiolinowych, a kciuk na strunie E6, ponieważ zaczynamy od dźwięku E (rys. 5).

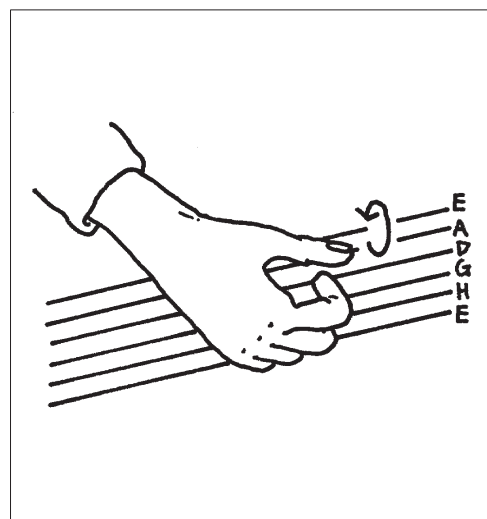
Po każdym uderzonym dźwięku kciuk opieramy na sąsiedniej strunie. Jeżeli uderzamy w strunę E6, kciuk opieramy na strunie A5 (rys. 5a).

Uderzamy wyprostowanym kciukiem, nie ruszając ręką w przegubie.

Ten sposób uderzenia określa się hiszpańskim słowem „apoyando”, czyli „z oparciem”.

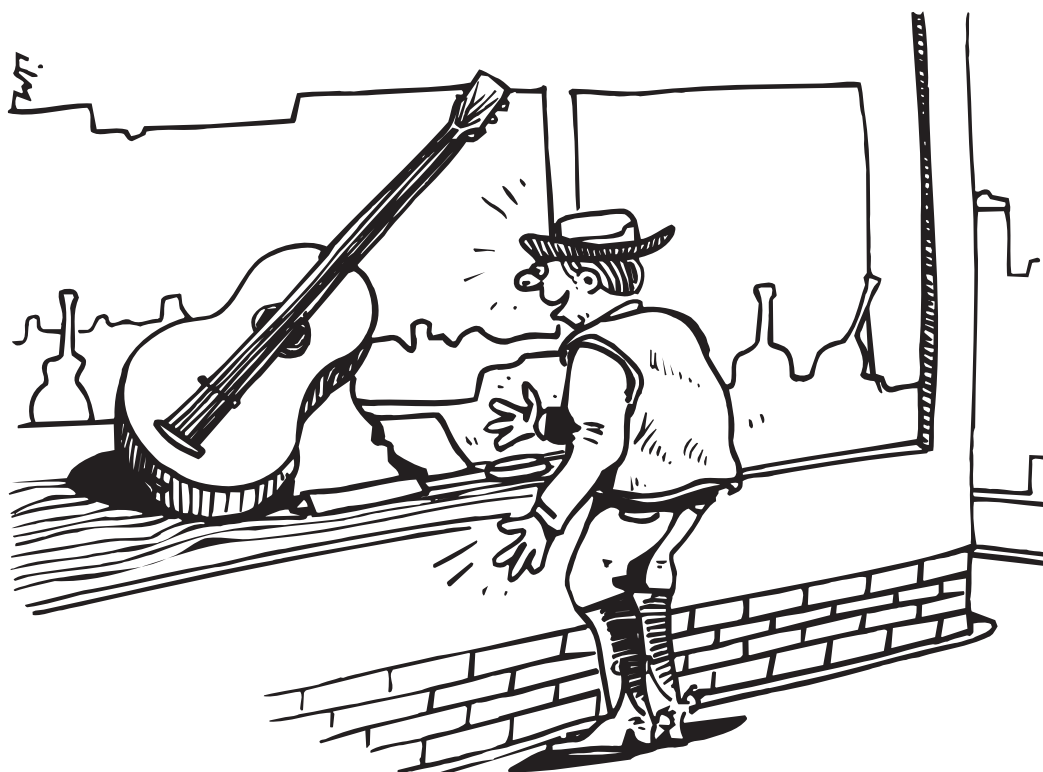
Rys. 5

Rys. 5a

Przy grze apoyando samym kciukiem przegub może być nieco obniżony.

Apoyando to rodzaj uderzenia, w którym palec po ruchu uderzającym opierać się musi na strunie bezpośrednio sąsiadującej z uderzoną.

PRACA DOMOWA 1

A. Prosimy wybrać właściwą odpowiedź.

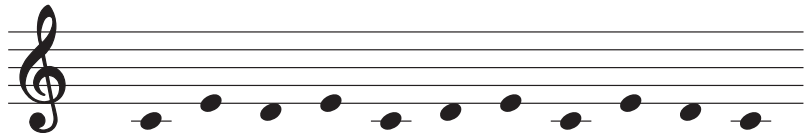
1. Dźwięki zapisujemy na pięciolinii. Linie liczymy:
 - a. od góry
 - b. od dołu
 - c. od środka

2. Znakiem graficznym przedstawiającym dźwięk jest:
 - a. klucz wiolinowy
 - b. pięciolinia
 - c. nuta

3. Dźwięk H zapisujemy w kluczu wiolinowym na:
 - a. pierwszej linii dodanej dolnej
 - b. pod pierwszą linią dodaną dolną
 - c. na trzecim polu

4. Uderzenie apoyando to:
 - a. uderzenie struny palcem lewej ręki
 - b. uderzenie kciukiem płyty gitary
 - c. uderzenie, po którym palec uderzający spoczywa na sąsiedniej strunie

B. Prosimy wpisać nazwy dźwięków pod nutami:

LEKCJA 2

W pierwszej lekcji poznaliśmy pierwszy parametr dźwięku – wysokość. Teraz zwrócimy uwagę na drugą co do ważności cechę dźwięku – czas trwania.

Rytm

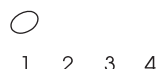
Dźwięki w piosence różnią się nie tylko wysokością, lecz także czasem trwania. Różnice w długości dźwięków wyrażamy przez wartości rytmiczne.

Na początku poznamy trzy pierwsze wartości rytmiczne: całą nutę, półnutę i ćwierćnutę.

Cała nuta

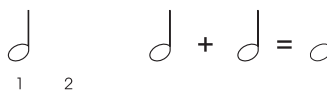
Całą nutę będziemy liczyć do czterech:

Liczymy równo na głos.

Półnuta

O połowę krócej trwają półnuty. Półnutę będziemy liczyć do dwóch:

Ćwierćnuta

Cztery razy krócej od całej nuty oraz dwa razy krócej od półnuty trwa ćwierćnuta. Ćwierćnutę będziemy liczyć na raz:

Czas trwania dźwięków w utworze muzycznym reguluje rytm.

Grać rytmicznie znaczy to samo, co realizować dokładnie wartości rytmiczne.

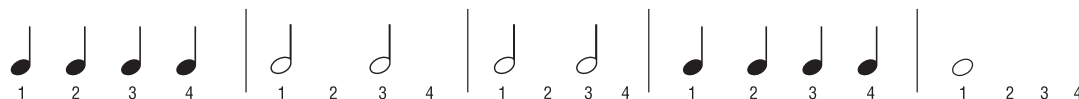

Zagrajmy teraz na pustej strunie E1 wartości rytmiczne podane niżej, licząc na głos czas trwania każdej nuty.

Takt. Kreska taktowa

Aby łatwiej się orientować, w której części utworu się znajdujemy, dzieli się go na mniejsze fragmenty. Odcinki te nazywamy taktami, oddzielamy je przy pomocy kreski taktowej.

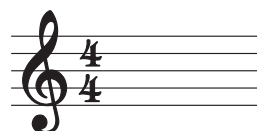
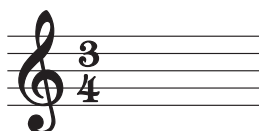
W każdym takcie liczymy do czterech.

Suma wartości rytmicznych w każdym takcie musi być taka sama.

Uwaga: Informację dotyczącą liczenia będziemy umieszczać pod nutami.

Oznaczenia taktowe

Liczbę i rodzaj wartości rytmicznych, które wypełniają takt, określa oznaczenie taktowe.

Oznaczenie taktowe to dwie cyfry pisane jedna pod drugą. Umieszczamy je na początku utworu za kluczem wiolinowym.

Górna cyfra wskazuje na liczbę wartości rytmicznych w takcie, a dolna określa, o jakie wartości chodzi.

W muzyce możemy spotkać wiele rodzajów taktów. My poznamy teraz takty na trzy czwarte $\left(\frac{3}{4}\right)$ i na cztery czwarte $\left(\frac{4}{4}\right)$

W takcie na $\left(\frac{3}{4}\right)$ suma wartości rytmicznych wynosi trzy ćwierćnuty.

W takcie na $\left(\frac{4}{4}\right)$ suma wartości rytmicznych wynosi cztery ćwierćnuty.

Miara taktu

Wynika z tego, że czas trwania poznanych taktów mierzymy liczbą ćwierćnut, które go wypełniają.

Mówimy, że ćwierćnuta jest tutaj miarą taktu.

Takt na $\left(\frac{3}{4}\right)$
liczymy do 4

Takt na $\left(\frac{4}{4}\right)$
liczymy do 3

Jak widać powyżej, w taktach występują różne wartości nut, ale suma wartości w każdym takcie jest ta sama i równa liczbie podanej w oznaczeniu taktowym.

Odczytując utwór, muzycy zazwyczaj w czasie grania głośno liczą miary w każdym takcie.

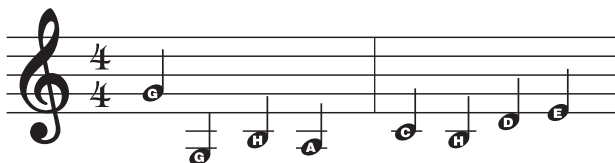
Metronom

Aby kontrolować tempo gry, proponujemy Państwu zakup przyrządu służącego do odmierzania taktu. Przyrząd ten nazywa się metronomem.

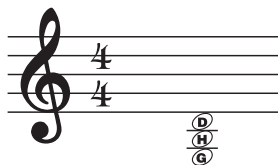
Do ćwiczeń gitarowych wystarczy już zwykły metronom mechaniczny.

Melodia i harmonia

Melodia jest to szereg dźwięków o różnych wysokościach zagranych jeden po drugim.

O harmonii mówimy wtedy, gdy kilka dźwięków jest zagranych w tym samym czasie.

Uwaga: Nazwy dźwięków wpisane w nuty będziemy pisać zawsze jednakowo dużymi literami bez względu na to, której oktawy dotyczą.

Do każdej melodii granej lub śpiewanej możemy ułożyć mniej lub bardziej skomplikowaną harmonię (układ akordów).

Przykładem tego może być akompaniowanie na gitarze do śpiewanej piosenki.

**Akompaniament,
czyli gra
akordami**

Najbardziej rozpowszechnionym sposobem gry na gitarze i zarazem najprostszym jest gra akompaniamentu, czyli gra akordami. Wystarczy bowiem znać kilka podstawowych akordów, aby towarzyszyć sobie na gitarze do śpiewanej lub wykonywanej przez inny instrument melodii. Nie trzeba też specjalnie zagłębiać się w teorię harmonii (nauki o współbrzmieniach dźwięków), aby układać samemu następstwa akordów do piosenek.

W naszym kursie oprócz poznania wielu akordów zapoznają się Państwo z podstawową wiedzą na temat harmonii, która odpowiednio ułatwi Państwu zrozumienie zasad budowy akordów, sposobu ich łączenia oraz zamiany jednego akordu na inny.

„When The Saints Go Marchin’ In”

Utwór „When the Saints Go Marchin’ In”, czyli tłumacząc na polski „Kiedy święci idą do nieba”, powstał w Ameryce Północnej pod koniec XIX w. Amerykańscy Murzyni często wykonywali go w czasie pogrzebów. Droga na cmentarz i z powrotem przeobrażała się wtedy w swoisty, niekiedy godzinny, koncert.

1 (12-13)

Melodię tę możemy wykonać, uderzając dwoma sposobami. Pierwszy sposób był opisany w lekcji 1 (uderzenie apoyando).

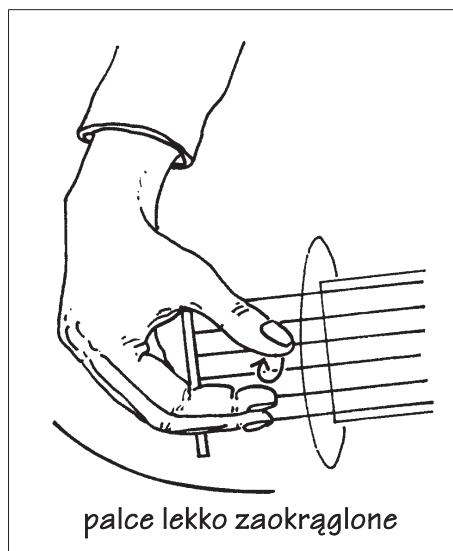
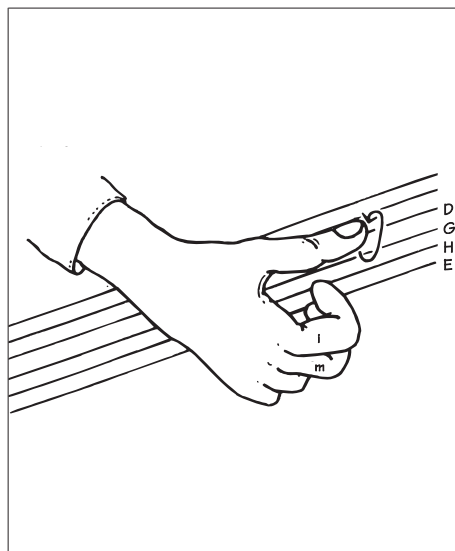
**Uderzenie
tirando**

Drugi sposób to uderzenie tirando. Palce **i** oraz **m** opieramy na strunach wiolinowych, a kciuk uderza strunę, robiąc małe kółeczka dookoła własnej osi i kończy swój ruch w powietrzu nad struną, omijając zręcznie strunę sąsiadującą z uderzaną (rys. 6 i 6a).

Uderzenie to jest słabsze od apoyanda, lecz powszechnie używane. Przy uderzeniu tirando przegub jest lekko uniesiony.

Tirando to rodzaj uderzenia, w którym palec po ruchu uderzającym kończy swój ruch nad struną.

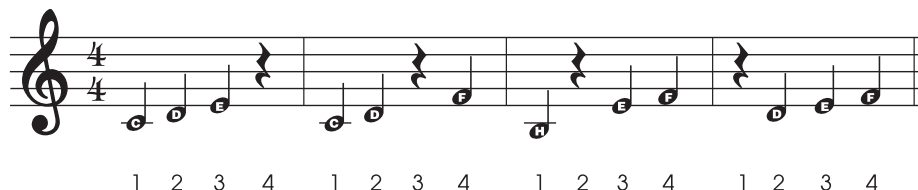

Rys. 6

W 1, a także 3, 5, 9, 12 i 13 takcie utworu występuje znaczek:

Jest to pauza ćwierćnotowa. Mówi nam ona, że w tym miejscu należy zrobić przerwę na czas równy czasowi trwania ćwierćnoty.

Wykonajmy krótkie ćwiczenie z tą właśnie pauzą.

Grając liczymy każdy takt na głos. Pamiętajmy, aby w czasie pauz nie było słychać żadnego dźwięku.

Pauza występuje w tym ćwiczeniu na czwartą miarę w pierwszym takcie, na trzecią miarę w drugim, na drugą miarę w trzecim oraz na pierwszą miarę w czwartym takcie.

Nuta grana przed pauzą w czasie pauzy musi zostać stłumiona przez zdjęcie palca z progu albo, jeżeli jest to pusta struna, przez dotknięcie jej na czas pauzy tak, aby przestała drgać. Tłumienia strun dokonuje się zarówno palcami prawej ręki, jak i palcami lewej ręki.

Więcej na temat tłumienia strun dowiedzą się Państwo w następnych lekcjach.

WHEN THE SAINTS GO MARCHIN' IN

melodia amerykańska

3 2 3 o 3 2 3 o 3 2 3

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

o 2 3 2 o 2 2 o 3 3

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

2 o o 3 3 2 3 o 2 3 o

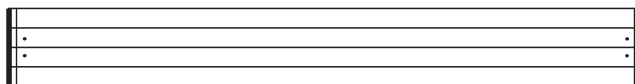
1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

3

1 2 3 4

Znak repetycji

Gdy utwór lub jego część należy zagrać dwukrotnie, to stosując skrót pisowni muzycznej, nie przepisujemy odnośnych fragmentów dwa razy, lecz używamy znaku powtórki (repetycji).

Znak powtórki nie tylko skraca zapis, ale także pozwala na szybsze zorientowanie się w budowie utworu. Porównajmy sami:

Zapis bez znaku repetycji

Zapis ze znakiem repetycji

Finał z IX symfonii Ludwiga van Beethovena

Poznamy teraz utwór zaczerpnięty z muzyki klasycznej. Będzie to finał z IX symfonii Ludwiga van Beethovena (1770-1827).

Beethoven był jednym z trzech klasyków wiedeńskich. Jego niesłyszanie silna osobowość twórcza wywarła ogromny wpływ na losy muzyki europejskiej. Ale Beethoven był także człowiekiem przeżywającym wielki osobisty dramat. Otóż ten wspaniały muzyk, będąc w pełni sił twórczych, stracił

słuch. Ostatnie swoje utwory komponował, a nawet prowadził jako dyrygent, będąc już całkowicie głuchy. I właśnie wtedy powstała jedna z jego najsłynniejszych symfonii. Jakby na przekór strasz-nemu losowi Beethoven w ostatniej części dzieła „wyśpiewał” swoją wiarę w człowieka i jego możliwości.

Czwarta część IX symfonii z chórem śpiewającym „Ode do radości” do słów F. Schillera jest chyba najbardziej znanym fragmentem w twórczości mistrza. Coraz częściej utwór ten nazywa się „Hymnem zjednoczonej Europy”.

FINAL Z IX SYMFONII

Ludwig van Beethoven

2 2 3 0 0 3 2 0 3 3 0 2

4/4

E E F G G F E D C C D E

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

2 0 0 2 2 3 0 0 3 2 0

E D D E E F G G F E D

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

3 3 0 2 0 3 3

C C D E D C C

1 2 3 4 1 2 3 4

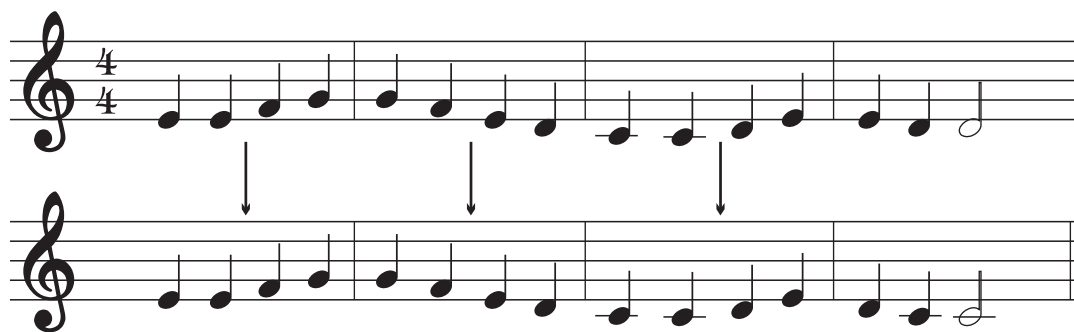

Znak volty

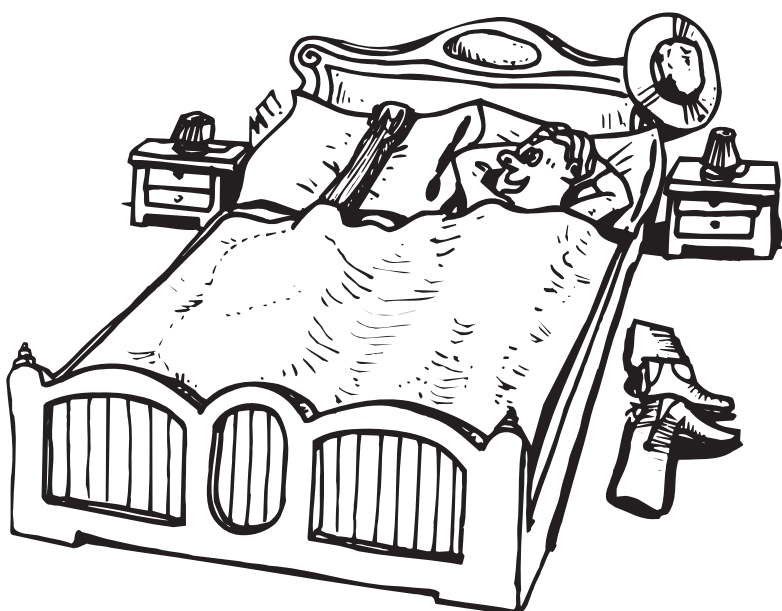
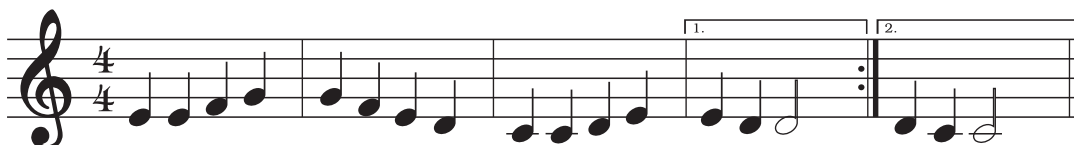
Często zdarza się, że utwór zbudowany jest z dwóch takich samych części, które różnią się tylko zakończeniem. Grając taki utwór, musimy powtórzyć pierwszą część do pewnego miejsca i zagrać za drugim razem inne zakończenie. W tym przypadku nie przepisujemy dwa razy tych samych nut, lecz po wspólnej części umieszczamy dwa zakończenia i opatrujemy je znakiem volty.

Zwróćmy uwagę na budowę tematu finału z IX symfonii Beethovena. Utwór złożony jest z ośmiu taktów, przy czym takty 1, 2 i 3 są takie same jak takty 5, 6 i 7.

Wykorzystując znak repetycji i znak volty, interesującą nas melodię możemy zapisać tak.

PRACA DOMOWA 2

A. Prosimy wybrać właściwą odpowiedź.

1. Jeżeli półnuta trwałaby 4 sekundy, to czas brzmienia ćwierćnuty wynosiłby:
 - a. jedną sekundę
 - b. dwie sekundy
 - c. cztery sekundy

2. Poszczególne takty oddzielamy:
 - a. znakami repetycji
 - b. miarą taktu
 - c. kreskami taktowymi

3. Metronom to urządzenie, które:
 - a. automatycznie odmierza miary taktu
 - b. mierzy głośność dźwięku
 - c. określa ilość nut w utworze muzycznym

4. Uderzenie tirando to:
 - a. uderzenie palcem wszystkich strun
 - b. uderzenie, po którym palec kończy swój ruch nad struną
 - c. uderzenie przy podstawku

B. Prosimy wstawić w odpowiednich miejscach kreski taktowe:

